

2 CORINTIOS

Pabloa onte'ti botta'a' Corinto huakka' jakyo huaknopoe'eritaj o'manigmadoya'uyate.

*Pablo Corinto huaknopoe'eritaj
o'manigmadoya'uyate.*

¹ Do Pablo ijjej. Jesucristoen huadak hua'a kamanbatia'pakike'po Diosa me'ta'mona'uyne. Huama'buy Timoteoere ijjejo on'nigmadoya'ne. Corinto huakka' jakyo Cristoen huaknopoe'eri kenpa'ti Acaya huadaribayo Jesucristoen huaknopoe'eri mo'ene. Diosa boktie'ea'uyatenok Diosen mo'ene. Opudomeytaj on'nigmadoya'ne.

² Dios oro'en Apag o'epo Jesucristo Huairiere opudomeytaj daka' montihuapokike' kenpa'ti opudtaj daknopoa'da mo'nopo'noeyike'.

Pablo pai'da o'nopo'unhuahua'uy.

³ 'Urua'da o'e Dios. Apag Dios oro'en Huairi Jesucristoen huaoj o'e. Oro'omey huaknopoe'eritaj mo'tinepahuika'po oro'omey huaknopoe'eritaj mo'noeynoeyike'.

⁴ Menokapi' oro' pai'da e'nopo'ete Diosa mo'nopo'durugpaka'ika'ne. Ken nogomey pai'da e'nopo'enayo nogomeytaj nopo'durugpaka'dik a'eya'po oro' pai'da e'nopo'ete Diosa oro'taj mo'nopo'durugpakika'ne nogomeytakon konigti manopo'durugpaka'dik o'ika'apone.

⁵ Cristo huakka' pai'da mo'nignopo'uynok oro'kon konigti Jesucristotaj oknopoika'po

pai'nanada o'nopo'unhuahuika'ne. Jesucristotaj oknopoika'nok Cristoa mo'nopo'toepo huakka' mo'nopo'durugpaka'ika'ne. ⁶ Diosa opudomeytaj kamanopo'durugpaka'ike'po kenpa'ti opudomeytaj Diosere kamanoeanhuahuike'po oro'a pai'da on'nignopo'ika'ne. Oro'a pai'da e'nopo'ete Diosa oro'taj mo'nopo'durugpaka'ika'ne. Konigepo opudomey konigti pai'da e'nopo'enayo konigti Diosa mo'nopo'durugpaka'apone, mo'noeanhuahuika'apone. Diostaj moknopoepo mo'nigpeika'po oknopoebatikhue'dik mo'ika'apone. ⁷ Konig oro' pai'da o'nopo'ikay opudkon konigti pai'da mo'nopo'enok Diosa opudomeytakon daka' mo'nopo'durugpakika'apone. Oro'a kenpa' daka' o'nopoey.

⁸ Asia huadaribaya' diga' pai'da o'nopo'unhuahuamey. Kenda yan'nopo'e, egomey pogomey. Cristotaj oknopo'enok diga'da mogkame'ne. Ehue'da o'eapoy o'nopoemey. ⁹ Oro'taj bo'arakapet nama'da o'nopoeme'nig'a. Diostaj nogiti oknopo'e'dik a'eya'po digada pai'da o'nopo'emey. Diosanayo e'bueytaj noyhuada'dik o'e. Oro'nayo huata'da noyhuada'hue'dik o'ene. ¹⁰ E'bueyaytada Diosa bo'tiokame'nok bueyhue' o'emey. Oydation Diosa bo'tioka'ne kenpa'ti bo'tioka'apone. Oro'taj bo'tiokadhuahuika'apone daka' o'nopoey. ¹¹ Pablotaj yabatioka', Dios, yan'tiona'pakika'. Kenda opudomey e'nigtiona'pakika'nayo Diosa oro'taj daka' bo'tiokika'apone kenpa'ti 'urua'da mogkika'apone. Kenpa'ti huakka'ada Diostaj dakiti o'nona'apo.

Corintoyo Pablo ehuata' e'pakada huahue'dik o'uyate.

¹² Nog aratbutere huadakda ijikamey. Opuderenayo nogiti huadakda o'kikame'ne. Kenpa'ti sigpi' engaña magkahue'da ijjepo 'urua'da o'nigkikame'ne. Kenda do'huednopoya'da ijnopoeipo durugda ijikay. Diosen Nokirega be'tihuapokika'nok daka' ijikay. Do'ada ijnopoeipo kahue' ijikay. Konig Diosa me'nopoa'nok daka' ijikay. ¹³⁻¹⁴ Huakka' huadikda opudtaj on'nigmadoya'uyne. Kenda opudomeya aya'da huadik tiahuaydik ka'ne'po kenpa'ti nopoenka'dik ka'ne'po opud Corinto huaknopoe'eritaj on'nigmadoya'uyne suhue'ada mo'nopoenkame'ne. Opuda aya'da huadik e'nopoenka'ta' do Pabloa on'tipakne. Ken huame'noe oro'en Huairi Jesús e'tiakapote Pabloa daka' monmadikikame'ne opuda durugteda mo'nopoeapet kenpa'ti opud 'urua'da Jesústaj moknopojika'po mo'nopo'yare'uy, konigepo do opudomeytaj durugda on'toeapone.

¹⁵⁻¹⁶ Kenda daka' ijnopoeiy. A'madurugpakaya'po opudtaj botta'a' e'bata'huade'ta' e'pakada Macedoniayo ijhua'po Corintoyo ijpokpo opudtaj ijibata'huadunapoya' ijnopoeime'nig'a kenpa'ti nogok Macedoniaya' ijtiakpo onte'ti opudtaj ijibata'huadunapoya'. Onte'ti ijibata'huadepo e'ta'huadunde'te Judea huadaribayo do'taj ta'mona'dik o'neapet. Nama'da ijnopoe'uy. ¹⁷ Kenda buttida ijnopoe'uynig'a. Huahuedaded ijnopoeipo nama'da nopoehue' a'ey' ijnopoe'uynig'a. Konig oknopoehue' huae'eria nogpa' nogpa' oda'ika'

donayo nogpa' nogpa' ahue'dik ijikay. ¹⁸ Diosa do'taj daka' o'nopoika'. Do nogpa' nogpa' ahue'dik ijikay. ¹⁹ Kenpa'ti Jesucristo Diosen Huasi'po nogpa' nogpa' ahue' o'ika'. Buttida oa'ika'. Jesucristoen huadak hua'a Silvano Timoteoere opudtaj o'nonmadikikame'ne. ²⁰ Ken kenpa' Cristoa o'ka'apo kahued ee'ted Diosa huakkuruda Cristotaj buttida o'huaa'uyate. Konig Diosa buttida o'huaa'uyatenig Cristo o'tiakdepo o'kadhuahuika'uyate. Aya'da Diosen hua'a buttida o'ika' Cristoa o'manopoea'ika'uyate. Konigepo "Dios 'urunanada o'e," Jesucristotaj oknopoe'po buttida oa'ikay. ²¹⁻²² Oro'omeya Diostaj daka' eknopoe' oknopoe'batikhue'da ka'ne'po Diosa oro'taj bo'tihuapokika'ne. Diosa bo'tihuapokika'nok daka' Cristotaj oknopoika'ne. Okbatikhue'da oknopoika'ne opudomeyere. Opu'dtaere Diosen Nokirega mo'nopo'toika'ne. Diosa oro'taj mo'baktie'ea'uyne. Kenda Diosen Nokirega mo'nopoea'ne oro'taj. Kenpa'ti Diosen o'ey, kenda Diosen Nokiregakon mo'nopoea'ne. Diosen Nokirega mo'nopo'toenok Diosere Diosensi'po oro' o'epo durugnanada o'unhuahuika'apone daka' o'nopoika'ne.

²³ Opu'd Corinto huaknopoe'eri'ere dakhuea' huakika'eri o'nepo Diostaj nopo'koreahued o'nika'nok ighua'nanada e'manata' pakhue' ijje'po opudenbayo huahue' ijje'uy. Buttida o'nona'ne. Diosapi' buttida meknopoe'ne. ²⁴ Opu'da Diostaj daka' moknopoe'nok konig opud oknopoe'dik mo'ene e'manata' pakhue' o'nene. Diostaj opuda nogiti kamadurugpake'po opudtaj e'mantihuapokikata' o'paki.

2

1 Onte'ti opudtaj e'ta'huadenhuahua'ta' e'pakada onte'ti opud pai'da e'dik mo'enok onte'ti opudenbayo huahue' ijjeapoy ijnopoe'uy. 2 Doa opudomeytaj e'huatiaknayo huiyokada e'mana'nayo pai'da e'dik mo'enok. Pai'da mo'epo do'taj durugpakahue'dik o'nenok. 3 A'nenda o'nigmadoyame'ne. Dakhuea' huaka'eritaj yanoro'ka'de' on'nigmadoyame'nok do ijtiakdepo huiyokada manahue'dik ijjeapet. Kenpa'ti opud pai'da ehue'dik mo'eapet. Opudanayo do'taj durugda me'nea'. Opud Diostaj e'nigpee'nayo durugda ijjeapoy. Do durugda ee'nayo opudkon durugda mo'ika'apone. 4 Opudomeytaj pai'da nopo'eahue' a'maeya'po on'nigmadoyame'ne. Opudtaj huakka'da di'da mo'ene e'manopoea'taj ijpakpo pai'nanada o'noknopo'epo opudtaj on'nigmadoyame'ne.

Dakhuea' huaka'eritaj yanokkahueati' Pabloa o'mana'uyate.

5 Opudomey huaknopoe'eria nogtiada dakhuea' o'ka'uynok opud suhue' moke'uynok. Do'takon suhue'da me'ea'uyne. Aya'tada opudtanayo suhue' mo'ea'uyne. Ke'na dakhuea' huaka'eria suigpi' pai'da mo'ea'uyne. 6 Ken dakhuea' huaka'eritaj opud huaknopoe'eriomeya castiga mogka'deme'ne. Kenpa'da moname'ne. Nogiti dakhuea' onahue' yane'. 7 Ke'na o'nopo'korea'denok oy yanokkahueati' kenpa'ti yan'noeynoeyti'. Kentaj okkahueahue' ee'nayo kenpa'da suhue'da o'unhuahuika'apo. 8 Konigepo "Di'da o'ene," kentaj onte'ti ya'nonati'. Kenda

diga'da o'nona'ne. ⁹ Do'taj menpa' e'nigpeikata' yanpakikaapet a'nopoeya'po opudtaj on'nigmadoya'uyne. ¹⁰ Be'tapi' opudomeya bokkahuea'de do'huakon ijbakkahueay. Be'api' do'taj dakhuea' egka'nayo kentaj yokkahueay. Opudomey daka' Diostaj kan'nigpeike'po kentaj yokkahueay. Cristoen huakpoteda yokkahueay. ¹¹ Toto' huairia oro'omeytaj engaña e'magkikata' diga' o'eretpakika' o'nopone. Nama'da kahue' ka'nike'po ken huabokerektaj yokkahuea'demey.

Pablo Troas huakka' jakyo o'unhua'po o'mepu'kudhua'uyate.

¹² Cristoen huadak hua'a a'manmadikanhuaya'po Troasyo huakka' jakyo yokyemey. Ikyedepo Cristoen e'manbatia'pakte huakka'ada e'peeta' on'pakme'. Huairi Cristoen huadak hua'a huakka' manbatia'pakdik e'eada ¹³ oro'omeyen huama'buy Titotaj huahuayhue' ijje'po ijme'pu'kudhua'po, "ijhua'apoy," ijmananpo ijbakhua'mey. Macedonia huadaribayo ijhua'mey.

Cristotaj oknopoika'po toto' huairitaj sigpi' peehue' o'ika'ne.

¹⁴ 'Urua'da Cristoa mo'nigkika'uyate oknopoepo kenpa'ti o'nigpeika'nok Diosa bo'tihuapokika'nok toto' huairitaj sigpi' peehue' o'ika'ne. Jesucristotaj oknopoepo kenpa'ti o'nigpeika'po meyopi' ohua'ika'po Jesucristo 'uruda o'e o'manopo'ea'ikay. Konig e'huirikonig o'nepo huabada Cristo 'uruda o'e on'nopoika'. 'Uru'hujeda Diosa bo'tihuapokika'nok konigepo "Dakiti Dios" ona'ikay. ¹⁵⁻¹⁶ Cristotaj

huaknopoe'eri Diosere on'noeonhuahuika'apo. Cristotaj oknopoehue' huae'erinayo kenpa'da on'mabueyapo. Diosere noeonhuahuikahue' o'neapo. Diosa o'paknok aya'tada Cristo Diosen 'urunanada huamanopo'yarea'eri o'enig oro' e'manbatia'pakika'tada sue'da huakka' oknopoehue' o'nepo kenpa'da on'mabueyapo. Diosere noeonhuahuikahue' o'neapo. ¹⁷ Huakka' huakupeta' on'pakpo huakka' nogyo nogyo on'hua'epo Jesucristoen huadak hua'a on'manbatia'pakika'. Oro'nayo ken konig kahue' o'ikay. Diosa oro'taj mo'ta'mona'uynok Jesucristotaj o'nigpeika'po daknopoda Jesucristoen huadak hua'a o'manbatia'pakikay.

3

O'matinepahui'po Jesucristoa Diostaj o'nigpeepo oro'en dakhuea' e'ka' a'bakkahueaya'po mo'nigbuey'uyate. Kenda Diosa huaboa'da o'manopoea'de'uy.

¹ Kenda o'nona'denig donayo huadakda ijje'y onahue' o'nene. Kenpa'ti "Pablo huadakda o'e. Buttida o'manmadikika'." Be'api e'nigmadoyaba' opudtaj nigta'monahue'dik mo'ene. Kenpa'ti "Pablo huadakda o'e. Buttida o'manmadikika'." Opuda men'nigmadoya' do'a onahue'dik o'nene. Sue'ada ken konig e'nigmadoyaba' beroba' on'pakika'. ² Do daka' Jesucristoen huadak hua'a opudomeytaj o'nonbatia'pakonhuahua'uynok opudomeya Diostaj mo'nopo'korea'depo huaboa'da Jesucristotaj mo'nigpeika'po 'urua'da bo'kika'uy. Aya'ada nogya' nogya' opud Corinto huaknopoe'eritaj bo'tiahuaydepo Jesucristoen

huaknopoe'eri o'ne mo'tinopoe_{epo} Pabloa buttida o'manmadikika' on'nopoe_{apo}. ³ Oro'a Cristoen huadak hua'a o'manmadika'uynok opuda Cristotaj mo'nopo'korea'uyne. Diosen Nokirega mo'nopo'toenok 'urua'nada Cristoen bo'kika'nig aya'ada tiahuydik o'nika'apo.

⁴ Opu_dtaj daka' ijmanmadikika'mey a'dik ijnop_{ey}. Jesucristoa do'taj be'tihuapokika'nok Diostaj daka' yoknop_{oikay}. ⁵ Katepi' doada ijnop_{epo} kahue'dik e'eada Diosa be'teypaka'nok aratbuttaj Jesucristoen huadak hua'a manmadika'dik ijje_{po} Diostaj manopo'korea'dik ijje_y. ⁶ O'matinepahui'po Jesucristoa Diostaj o'nigpe_{epo} oro'en dakhuea'e'ka' a'bakkahueaya'po mo'nigbuey'uyate. Kenda Diosa huaboa'da o'manop_{o_{ea}}'de'uy. Ken Diosa bo'tihuapokika'nok kenda manbatia'pakika'dik ij_{ikay}. Diosere a'nounhuahuikaya'po Moisesenba'e'nigpe_{ika}'ada mo'epo kenpa'da bueydik o'eapone. Diosere a'nounhuahuikaya'po Diosen Nokirega mo'nopo'toepo bo'tihuapokika'apone. Moisesenba' noeanhuahuikahue'dik mo'ene. Diosen Nokireganayo mo'noeanhuahuika'apone.

⁷ Moisesenba' huakkuruda huidpentate Diosa o'manigmadoya'uyate. Moises_{taj} Diosa hua'a e'yokde'te Dios senognanada 'urunanada o'enok Moises oteya' o'bahuahuarakpo ke'nenkok senognanada o'epo israel aratbuta Moisesenkoktaj okpodejhue'dik o'nuyate. Koksenognanada e'eada sig sig okta'bitonyakuyate. Ken Moisesenba' huidpentate Diosa o'madoya'uyatenig 'urunanada e'eada kenpa'da mo'mabueya'ika'ne. ⁸ Kenda Diosen Nokireganayo mona'ika'nig

'urua'nananada o'e. Noeanhuahuika'dik mo'ika'apone. ⁹ Ken Moisésenba' 'urunanada o'epo oro' e'peedeada dakhuea' o'kika'nig o'nopoedepo kenpa'da bueydik o'eapoy o'nopoene. Diosa mo'tinepahui'po oro'en dakhuea' e'ka' bokkahuea'po, huadakda mo'ene, Diosen Nokirega mo'nopoēa'ne. Diosen Nokireg hua'a 'urunananada o'e. ¹⁰ Konigti Moisésenba' 'uruda o'uynig'a oynayo konig 'uruda ehue' o'e. Oynayo Diosen Nokirega 'urua'nananada huanopo' mo'ēa'ne. ¹¹ Moisésenba' huamame'puka' senogda on'ba'e'uyatenig'a ida Moisésenba' ehue'da o'eapo. Diosen Nokireganayo 'urua'da Jesucristoen huadak hua'a mo'nopoēa'ne kenpa'da o'eonhuahuika'apone.

¹² Diosen Nokirega Diosere mo'noeanhuahuika'apone daka' oknopoey. Jesucristoen huadak hua'a buttida o'e daka' oknopoepo me'pukhue'da o'manmadikikay. ¹³ Konig Moisésa o'ka'uyatenig konigti kahue' o'ikay. Moisésenkok senogda o'epo daka'da okbatitikpo israel aratbuta okpodejhue'dik o'nenok Moisésa huata' o'koktidoka'uyate. ¹⁴ Kenpa'ti israel aratbut Moisés'taj e'peeada nopoenkahue'da o'nuyate. Oyda kenpa'ti Moisésenba' e'peeada israel aratbut nopoenkahue'dik o'nika'. Cristotaj o'noknopoedepo Moisésenba' nopoenka'dik o'nika'apo. ¹⁵ Kenpa'ti oy Moisésenba' e'peeada israel aratbut nopoenkahue' o'nepo konig e'koktidoka'nig o'nepo nopoenkahue' o'ne. ¹⁶ Jesucristo Huairitaj on'nopo'korea'depo konig e'koktidoka'nig e'eada oktikujdepo huaboa'da Diosen hua'a nopoenka'dik o'ne.

17 Huairi Jesucristoen Nokireg o'epo Diosere mo'noeanhuahuika'pone. Jesucristoen Nokirega oro'omeytaj mo'nopo'toenok huanopoda Diostaj e'nigpeika'ta' o'pakika'ne kenpa'ti Diostaj e'durugpaka'ta' o'pakika'ne. Diostaj dakhuea' e'nigkikata' pakhue' o'ene. 18 Konigepo oro'omey Cristoen huaknopoe'erinayo koktidokahue' o'epo Jesucristotaj nogiti nogiti oknopoenska'po, nogiti nogiti o'nigpeepo nogiti nogiti konig Cristonig 'urunanada o'eapone. Jesucristo Huairi Nokireg o'epo oro'omeytaj 'urua'nanada mogkika'ne. Diosa oro'taj Cristonigti 'urua'nanada mogkika'apone.

4

1 Konigepo Diosa me'tinepahui'po me'ta'mona'uynok Jesucristoen huadak hua'a ijmanbatia'pakika'po batikhue'da ijikay. 2 Kan'manopo'kore'po nama'da huadik manbatia'pakhue' ijjeapoy ija'uy. Nama'da Jesucristoen huadak hua'a manmadikahue' ijjeapo Diostaj kenpa'ti aratbuttaj birahue' ijjeapo buttida Jesucristoen huadak hua'a ijmanmadikikay. 3 Jesucristotaj oknopoehue' huae'eriomey kenpa'da Diosbayoa' on'mabueyapo. Kenomeynayo Jesucristoen huadak hua'a nopenkahue'dik o'nika'. 4 Jesucristo Diosonigion o'ika'. Jesucristoen huadak hua'a konig huakjeytone' 'urunanada ee'tada oknopoehue' huae'eri tiahuayhue' ka'ne'po nopenkahue' ka'ne'po toto'a nama'da o'mana'ika'. 5 Ijmanbatia'pakpo huata'da huaahue' ijikay. Jesucristo Dios Huairi o'e

ijmanmadikikay. Jesús o'paknok donayo opudomeyen huanaba'nig ijikay. ⁶ Sikkiregya' "Huakjey kata'te'," Dios oa'uyate. Kenpa'ti oro'en huanopoya' konig jeyda Diosa nopo'eyda mo'ea'ne. Dios 'urunanada o'e a'nopoeya'po Diosa huanopoya' jeyda mo'ea'ne. Jesucristo 'urua'nananada o'enok Dios 'urunanada o'e oro'omey oknopoe'dik o'ika'ne.

Jesucristoen huadak hua'a ijmanmadikika'po pai'da ijnopo'ika'po Jesucristo 'urunanada o'e ijmanopoea'ikay. Pabloa o'manigmadoya'uyate.

⁷ Diosensi'po Jesucristo 'urunanada o'e huanopo'ada daka' ijnopoikay. Jesucristo Huairi o'epo oro'omeytaj mo'nigbuey'uyate huanopo'ada ijnopoikay. Oro'enso'nayo konig sorokkostonig ida sakdik o'eaponok Dios teyda o'e, donayo teyhue'da ijjej aratbuta nopoika'dik o'nika'. ⁸ Aratbuta do'taj dakhuea'da me'nogkadhuahuika'ne. Nogpa' nogpa' dakhuea'da me'nogkadhuahuika'nig'a Cristotaj oknopoebatikhue' ijikay. Katia'ta ijka'apet e'nopoikada oknopoebatikhue' ijikay. ⁹ Dakhuea'da me'nogkadhuahuika'nig'a Diosanayo do'taj 'enhue' me'ika'ne. Sorokte do'taj be'api' e'enpi' huabueya'da ehue'dik ijikay. ¹⁰ Konig aratbut Cristotaj dakhuea'da o'nogka'po o'darakuy. Konigti do'takon dakhuea'da me'nogkika'ne. Aratbuta kan'tiahuaypo kan'nopoenke'po meyopi' ijhua'ika'nig Jesús me'nopo'toika'ne. ¹¹ Jesús donopoyo o'epo me'toika'nok aratbuta kenda kan'tiahuayike'po do Jesucristoen huadak hua'a

huamanmadika'eri ijnoepo bueyhued ee'ted do'taj nogok nogok e'arakta' men'tipakika'ne. ¹² Donayo pai'da ijnopo'epo ijebueyayikay. Opuđ Jesucristotaj moknopoeñok Diosa daka'da mo'noeahuahuika'ne.

¹³ “Diostaj yoknopoe'epo Diosen huadik ijbatiapakmey.” Apagba'te kenpa' o'manigmadoya'uyate. Do kenpa'ti Diostaj yoknopoe'epo Jesucristoen hua'a ijmanbatia'pakikay. ¹⁴ Jesús e'bueytada Jesús Huairitaj Diosa o'noyhuada'uyate. Kenda oro'omey o'nopoika'nok Diosa oro'takon Jesúseretaj mo'noyhuada'apone. Oro'taj opudomeytere Diosyo bo'tohua'apone. Kenpa'da Jesúsere o'noeahuahuika'apone. Kenda daka' o'nopoika'ne. ¹⁵ Opuđomey Cristotaj daka' kanoknopoe' kenpa'ti Diostaj daka' kan'nigpeike' huakka' pai'da ijnopo'enuahuikay. Kenpa'ti Diosa mo'matinepahui'nok opudomeyere huakka'ada daka' o'noknopoe'epo “Dakiti Dios” huakka'ada o'nona'ika'apo. Kenpa'ti Dios 'urunanada o'e o'noknopoe'epo o'nona'ika'apo.

¹⁶ Konigepo Diosen hua'ataj ijmanbatia'pakpo batikhue'dik ijikay. Do'huedso' nogok nogoka' ijtone'pakpo e'arogpi' aya'me'noeda Diosa be'teypaka'ika'ne. Do'hued nokirega nogiti nogiti Diostaj yoknopoikay. ¹⁷ Oknopoe'hue huae'eria Cristotaj on'huadiaypo oro'taj dakhuea'da mogkadhuahuika'nig'a oro' konig sigda huakka' pai'da o'nopo'epo a'ti onte'ti pai'da nopo'ikahue'dik o'eapoy. Jesucristoere Diosere 'urua'nanada o'noeahuahuika'apone. Durugnanada o'noeahuahuika'apone. ¹⁸ Katetapi'

oyda o'tiahuayika'nignayo ona'ti tiahuayhue' o'ika'apone. Kennayo o'tiahuayika'nig o'eapo. Katetapi' oyda o'tiahuayika'nig pakhue' o'ika'apone. Katepi' Diosen kurudyō tiahuayhue' o'unhuahuika'nignayo kenpa'da o'nunhuahuika'apo.

5

1 Oro'omey e'bueyde'te huaboso' oro'en o'eapo. Huabokerekada kahue' ee'tada Diosa o'ka'depo kurudyō Diosere o'unhuahuika'apone. 2 Oro'omey huaknopoe'eri oro'en huaso'taj o'tinosikdepo kurudyō Diosere ehua'ta' o'pakika'ne. Diosa huaboso' egka'deta' o'pakika'ne. 3 O'bueydepo huaso' ehue'da e'eada huaboso' oro'omeyen o'eapo. 4 Oro'enso' o'noepo pai'da o'nopo'unhuahuika'po e'bueyta' pakhue' e'eada Diosa huaboso'a' egka'deta' o'pakpoeyopo Diosere e'noeonhuahuika'ta' o'pakika'ne. 5 Diosa huaboso' daka' monigka'denok nogok Diosere o'noeonhuahuika'apone. Kenda oro' daka' kan'nopoike'po Diosa ke'nen Nokireg bo'yokuyne.

6 Konigepo Diostaj daka' oknopōepo kirigayō durugda o'ikay. Oro'omey huaknopoe'eri kenigapi' huabayok in huadariyo o'noika'po Jesús Huairiyo huahued o'epo kurudyō Jesús Huairiere ehued o'ene. 7 Kurudyō Diosere monig o'eapet nopōehued o'epo Jesucristotaj oknopōepo o'nigpeika'po o'noika'ne. 8 Daka' Diostaj oknopōepo oro'en huaso' e'endeta' o'pakpo Jesús Huairiere e'ika'ta' o'pakne. Kenerenayo huadaknanada o'ika'apone o'nopoene. 9 Oro' e'noepi' e'bueypi' Jesús Huairitaj e'durugpaka'ta'

o'pakika'ne. ¹⁰ Aya'ada huaknopoe'eria Cristotaj kurudyo huahua'dik o'eapone. Cristote e'koka' nigmabodik o'eapone. Aya'da katepi' oro'omey o'kadhuahua'uy huadak e'ka' dakhuea' e'kapi'. Kenda Cristoa mo'tinopoeapone. In o'noika'nig'a oro' huadak e'kika'uynayo Diosa katepi' huadak ee' mo'nigkadhuahuika'apone. Oro'taj mo'durugpakika'apone. In o'noika'nig'a oro' daka' kahue' e'kika'uynayo Diosa katepi' huadak ee' nigkahue'dik mo'ika'apone. Oro'taj durugpakahue' mo'ika'pone. Konigepo oy Jesús Huairitaj mon'durugpaka'ika'.

*Diosa oro' huaknopoe'eriomeytaj
mo'nopo'noeya'uyate. Pabloa
o'manbatia'pakuyate.*

¹¹ Do Diostaj yokme'pukpo nigpeika'dik ijika'po Diostaj nopo'korea'dik yane' aratbuttaj ijmanikay. Kenpa'ti Diostaj ijmaknopoeay. Konig daknopo'da ijikay. Buttida ijmanikay. Diosa me'tinopoene. Daknopo'da ijika'po buttida o'nonika'po opudtaj e'manopoea'ta' ijpakikay.

¹² Do'huada ijpakpo huata' doda huadak ijikay. Ahue' e'ika'tada do'taj daka' mentinopoe' o'nona'nok huamanmadika'eri opudere "Judío ijjeý." "Bokerekensi'dak ekteg ijjeý." "Urua'da ijtiona'pakikay." "Huaitake' jakyo ijkudikay," on'batia'pakika'nig'a huanopoya' dakhuea'da on'nopeika'nig kenomeytaj Pabloa buttida o'batia'pakika' huaa'dik mo'eapet.

¹³ Do ijjeretpakpo Diostaj ijnigpeika'nok "Pablo huasegda o'ika'," aratbuta huaa'dik me'nene. Opudomeytaj a'batihuapokya'po

Diostaj ijjeretpakpo ijnigpeikay. ¹⁴ Cristoa oro'taj di'da mo'enok oknopopo kenpa'da Diostaj e'nigpeika'ta' pakika'dik o'ene. Aya'ada oknopoika'dik me'nike'po Jesucristoa mo'nigbuey'uyate. Oro'en dakhuea' e'kika'te Jesucristoa mo'nigbuey'uyate. ¹⁵ Aya'ada on'noepo Cristotaj o'noknopopo kenomey kenpa'da ontehuapa'da nignoikahue' ka'nike'po Cristotayo'da nignoika'dik ka'nike'po aya'tada Cristoa mo'nigbuey'uyate. Huaknopoe'erien dakhuea' e'ka'taj a'bakkahueaya'po Cristoa mo'nigbuey'uyate kenpa'ti oro'taj 'urunopo'da a'magkaya'po Diosa huakudaka'da e'bueytada mo'nignoyhuada'uyate. ¹⁶ Oro'mey aratbuttaj o'batiahuaypo konig o'ne, konig huadakpi' dakhue'pi' oynayo matinopohue' o'ene. ¿Be'a ke'nen huaoj? ¿Kate aratbut ya'e? ¿Kate yakiket? Ken konig oyda matinopohue' o'ika'ne. A'nennayo be ya'et Cristotaj o'tinopoe'ika'uynig'a, ¿Be'a ke'nen huaoj? ¿Kate aratbut ya'e? ¿Kate yakika'? Ken konig o'tinopoe'uynig'a oynayo kenda konig Cristotaj tinopohue' o'ika'ne. Diosen Huasi'po o'e o'nopoika'ne. ¹⁷ Oro'omey Cristotaj oknopopo Diostaj o'nopo'korea'depo Cristoenyo'da o'edepo huabonopo'dakon o'ene. Konig a'nenda oknopohue' o'ikame'ne ona'ti nopohue' o'ene. Konig a'nenda katetapi' diga'da o'eretpakikame'nig'a ona'ti pakhue' o'epo a'nenda nama'da o'kikame'nig'a onte'ti kikhue' o'ene. Konig Diosa o'paknok huaboa'da o'nopopo, o'pakpo, o'kika'po. Oynayo huabonopo'da o'epo o'noika'ne.

¹⁸⁻¹⁹ Kenda aya'da Diosa mo'nigka'po Cristoa

Diosensi'po hueypa cruzte mo'nigbuey'uyatenok oro'taj mo'noeya'ne, oro'en dakhuea' e'ka' bokkahueame'ne. Dios Cristoere o'epo aratbuten dakhuea' e'ka' o'bakkahuea'po onte'ti "dakhuea' boka'ne," onahue' mo'ea'pone. Kenpa'da bokkahuea'uyne. Kenda Cristo mo'nigka'uynok, Diosa aratbuttaj o'manoeya' kenpa'ti o'bakkahuea' kamanbatia'pakike'po Diosa do'taj me'ta'mona'uyne. ²⁰ Konigepo Cristoa be'ta'mona'nok nogbayo nogbayo ijhualdhuahuika'po Jesucristoen huadak hua'a ijmanbatia'pakikay. Diostaj nopo'koreahued ee'nayopi' Diosen eretpakhue' ee'nayopi', "yan'nopo'korea' Diostaj yan'noeya'." Jesucristoere ighua'da o'nonika'ne. ²¹ Jesucristoa aya' Diosa e'huapak o'nigpeepo o'kika'uyate. Dakhuea' kahue'da o'ika'uyate. Cristotaj konig dakhuea' huaka'erinigtaj Diosa pai'da mo'nignopo'ea'po mo'nigbueya'uyate. Cristo oro'taj mo'nigbuey'uynok Diosa oro' huaknopoe'eritaj konig 'urunopo'da ka'nike' tinopoe'dik mo'ika'ne.

6

¹ Ken Timoteo doere Diostaj o'nigpeika'po Jesucristoen huadak hua'a o'manbatia'pakika'po kenpa'ti o'manmadikika'po opud Corinto huaknopoe'eritaj ighua'da o'nona'ne. Konig Dios opudtaj di' o'maepo opuden dakhuea' e'ka'taj a'bakkahueaya'po Jesucristoa mo'nigbuey'uyate. Kenda okkahuehue' yanika'. Daka' yan'nigpeika'. Ighua'da o'nona'ne.

² Kenoka' opudtaj doa on'tinepahui'po "Dakhuea' e'ka' menopo'yarea'." Opuda e'nona'te on'nigpee'uy. Enade'te on'tihuapokpo dakhuea' e'ka' on'nopo'yarea'uyne. Kenda Diosa oa'uyate.

Yan'pee'. Oyda yan'nopo'korea'. Diosa mo'tinepahui'po opudtaj e'manopo'yarea'ta' o'pak. ³ "Pablomey huadak kikhue' o'nenok Jesucristotaj oknopohue' ijjeapoy." Aratbuta kenda ahue' ka'ne'po sigpi' dakhuea' kikhue' o'ikay. ⁴ Oro' pai'da o'nopo'unhuahukay oro'taj aratbut dakhuea'da mogkika'pone, pai'da o'ika'pone, oknopobatihue' o'epo. Diosen daka' o'kika'nok opudomeytakon mo'nopoeka'ika'ne. ⁵ Huabokereka menhuadiappo ke'poda do'taj menbitbituyne, huabakuda' jakyo nogok nogok megkudika'ne, huakka' aratbut ogkupopakpo huiyokda men'huadiappo men'boy'uyne, huakka' ijbai'ka'po, sikyoereda ijbaa'bedika'po sue'da ijtay'ikay. Nogok nogok bapehue' ijika'po sigda ijbapikay. ⁶ Diosen huadak hua'a huamanbatia'pakeri ijje. Kenda opudtaj a'manopoeaya'po huadaky'o' ijkikay. Dakhuea' kahue' ijika'po. Diosen buttida hua'a huakka'da ijnopoikay. Jesucristo o'manigbuey'uyate kenpa'ti o'noyhuaduyate daka'da ijnopoikay. Aratbuta be'api' do'taj dakhuea'da egka'tada diayahue' ijikay. Huadaknopo'da di'da ijje'po huadakda ijkikay. Diosen Nokirega me'nopo'to'epo be'tihuapokika'ne. Daka'da di'da ijmaikay. ⁷ Buttida huadik ijmanikay. Kenpa'ti Dios teyda o'epo be'tihuapokika'nok Diosen ijkikay. Diostaj daka' ijnigpeika'po

toto' huairitaj yogkikay. Kenpa'ti Diosa be'tihuapokika'po toto'taj be'tiokika'ne. ⁸ "Pablo 'uruda o'kika'." Aratbuta on'da'ika'. Nogok "Pablo dakhuea'da o'ka'." Nog aratbuta on'batia'pakika'. "Nama'da huaa'eri i'ene," me'nonika'ne. Kenpa'ti nogomeya "buttida huaa'eri i'ene," me'nonika'ne. ⁹ "Pablotaj nigpeehue'dik o'ey." Sue'ada do'taj men'tinopoika'ne. "Pablotaj nigpeedik o'ey." Nogomeya men'tinopoika'ne. "Pablo o'bueydeapo." Nogomeya nama'da on'nopoika'. Do'taj dakhuea' huaka'eria castiga egkika'ada huabueyya'da arakhue' me'neme'ne. ¹⁰ Huakka'mon Jesústaj oknopoehue' o'nenok suhue'da e'eada Diostaj yoknopoepeo durugda ijikay. Pai'da ijanigepo katepi' toehue' ijjepeo Diostaj kanoknopoe'po huakka'tada ijbatihuapokikay. Katepi' sigpi' toehue' ee'pi' Diosa aya'da beyokika'ne. Ken konig ijika'po Diosen huadakda huakika'eri ijika'nig kenda aya'ada nopoe'dik o'ne.

¹¹ Opuđ Corinto huaknopoe'eritaj daka' e'manbatia'pakta' ijpakpo daka' o'nona'ika'ne. Opuđomeytaj di'nanada o'nene, egomey pogomey. ¹² Do'taj sigda di' o'nika'nig'a opudtanayo di'nanada o'nika'ne. ¹³ Opuđtaj konig do'huedsi'potanig 'urua'da o'nonika'ne. "Konig opudtaj di'nanada o'nika'ne. Do'taj konigti di'da menika'." Daka' o'nona'ne.

Dios o'noeonhuahuika'. Oro'enso' konig Diosen jakonig o'enok Diosen Nokirega mo'nopo'toika'ne.

¹⁴ Oknopoehue' huae'eriere ehue' yanika'. Huadak huaka'eriere dakhuea' huaka'eriere ehue'dik o'ika'. Konig oknopoehue' huae'eritaj

toepakhue' yanika'. Kenere e'toepaknayo oknopoehue' huae'eri huadak huaka'eri ere hue'dik o'nepo nogpa'da e'kika'ta' on'pakika'. Huakjeyere sikkireg ehue'dik o'e o'nopoene. ¹⁵ Konigti Cristoere toto' huairiere onyo' nopoehue'dik o'nika'. Oro'omey o'nopoene. Kenpa'ti huaknopoe'eri ere oknopoehue' huae'eri konigti pakhue' o'nika'apo. ¹⁶ E'ketka' dios hueretda Dios ehue' o'e. Diosen jakyo e'ketka' dios ehue'dik o'ika' o'nopoene. Diosen Nokirega mo'nopo'toika'po oro'omey huaknopoe'eri konig Diosen jakonig o'ika'ne.

“Kenomeyere ijika'apoy. Kenomeyere ijhua'ika'apoy. Kenomeyen Dios ijmanigika'apoy. Kenomey do'hued aratbut o'nika'apo.” Diosa oa'uyate. ¹⁷ Kenpa'ti Diosa inpa' oa'uyate: “Oknopoehue' huae'eri ere mo'ika'uayne. Kenomeytaj yan'bakhua'po kenomeyere ikahue' yanika'. Kenomeytaj toepakhue' yanika'. Konig dakhuea' ogkika' konigti sigpi' kahue' yanika'. Kenda egkika'te opudtaj durugteda e'dik o'neapone. ¹⁸ Opuden huaoj ijjeapoy. Opud do'huedsi'po mo'eapone.” Diosa o'mana'uyate. Dios Huairi teynanada o'epo o'mana'uyate.

7

¹ Kenda Diosa on'nigka'apone o'mana'uyate, huadi'da egomey pogomey. Konigepo oro'en dakhuea' e'ka' mo'nopo'korea'po onte'ti 'urua'da mogkika'. Kenpa'ti Diostaj mo'nokme'pukpo

Diosen hua'ayo'da mon'pakpo Diostayo'da mon'nigpeika'.

Corinto *huaknopoe'eriomeya*
nama'da dakhuea' o'kikay on'nopoedepo
on'nopo'korea'uyate.

² Do'taj Pablotaj di' menika'. Opudomeytaj do'hua be'tapi' dakhuea' ogkahue' o'ne'uyne. Opudomeytapi' do'hua nogtatipi' nama'da onahue' o'ne'uyne. ³ "Dakhuea' bokame'ne," onahue' o'nene. Kenda konig o'nona'depo, "di'da o'nene." Oy di'da o'nene. Nogoktion di'da o'nika'apone. ⁴ Huadak bo'kika'nok daka' o'noknopoe'ne. Opudomey Jesucristotaj daka' moknopoe'po Diostaj mo'nigpeika'nok durugda ijje'y. Do pai'da e'nopo'ika'pi' opudomeytaj huakka' ijdurugpaki. Opudomey Diostaj daka' moknopoe'nok huakka' ijdurugpaki.

⁵ Macedonia huadaribayo ijtiakdeme'po do pai'da ijnopo'eunhuahuika'po batikhue'da pai'da ijnopo'eunhuahukay Meyopi' ijhua'ika'mey do'taj ke'poda diga'da o'nogkikame'ne. Huaknopoe'eritaj kenpa'ti Cristoen huadak hua'a e'manbatia'pakte dakhuea' on'bahua'aika'po kenpa'ti huaknopoe'eritaj on'magkika'nok huaknopoe'eri daka' yanoknopoi'kapet onte'ti oknopoe'batikhue' ya'neapet ijnopo'epo ijme'puke'ika'uy. ⁶ Suhue'da o'nepo pai'da ene'te Diosa o'madurugpaka'ika'. Diosada do'takon me'durugpakame'ne. Do'taj Titotaj Diosa me'nigtotiakpo do'taj me'durugpakanme'ne. ⁷ Titoa be'huatiakme'nok ijdurugpakmey kenpa'ti opudomeya Titotaj

mo'durugpakame'nok doakon on'tipeepo durugnanada ijjemey. Do'taj huakka' eta'huadeta' bo'pakika'ne. Do'taj suhue'da mo'ika'po kenpa'ti do'taj mo'mepu'kudhuahuame'te Titoa kenda mename'nok nogitinada huakka'da ijdurugpakmey.

⁸ Beroba' on'nigmadoya'uyne. Bo'tiahuaydepo sue'me'noeda suhue' e'uyipi' nogpa'da ijmanigmadoya'uy nopogehue' ijje'uy. ⁹ Oyda durugda ijje. Suhue' moe'uynok do kenpa'ti durugda ehue' ijje'uy. Suhue' mo'epo Diostaj mo'nopo'korea'uyne. Diosa o'pakpo mo'nopo'korea'uyne. Konigepo ijdurugpaki on'nigmadoya'uyne dakhuea'da nigkahue' o'ne'uyne. ¹⁰ Suhue' mo'epo dakhuea'

e'kika' Diostaj mo'nopo'korea'po onte'ti Diostaj mo'nigpeika'nok Dios durugda o'epo dakhuea' e'ka' mo'nopo'yarea'po Diosere mo'noeanhuahuika'apone. Onte'ti suhue' ikahue' mo'eapone. Oknopogehue' huae'erinayo suhue' e'eada nopo'koreahue' o'nika'po kenpa'de on'mabueyapo. ¹¹ Opud suhue' mo'unhua'uyne. Suhue' mo'ika'depo Diostaj diga'da e'nigpeeta' bo'pakuynok. Kenbokerektaj castiga ogkahued Diostaj bo'eretpakpo mo'en'uy. Onte'ti dakyo'da e'kikata' be'pakika'uy. Nogok do'taj eta'huadeta' bo'pakuynok. Castiga mogka'uynok dakhuea' ogka'uy opudtaj be'api' huaahue'dik mo'ene.

¹² A'nenda opudtaj on'nigmadoya'po kenbokerek dakhuea' huakika'eritaj kenpa'ti ke'na o'birae'uynigtaj kenomeytaj sue'pi' ijme'pukopo on'nigmadoya'ne. Diosa bo'tiahuayika'po oro'taj huakka' di' mo'ene kenpa'ti oro'taj huakka'

mo'timepu'kepo opudada kenda kan'nopo'e'po on'nigmadoya'uyne. ¹³ Oro'taj huakka' di' mo'enok onte'ti mepu'kehue' o'edepo durugda o'ey.

Durugda o'edepo Tito opudenbaya' behuati-akdepo durugnanada o'enok oro'omeykon nogiti durugnanada o'ey. Tito opudere ee'te daka' bo'kika'nok durugda o'ika'uy. ¹⁴ Opud Corinto huae'erienbayo Tito huahued ee'ted "huadakda huaknopo'e'eri o'nepo Diostaj on'nigpeika'." Titotaj buttida yona'mey. Nama'da onahue' ijje'po birahue'dik ijje'y. Tito opudere o'edepo aya'da opudtaj onhuaa'po buttida onhuaa'uynok kenda bo'tiahuay'uy. ¹⁵ Titotaj konig huairitanig bo'eme'po mokme'pukme'ne kenpa'ti kentaj mo'nigpeikame'ne. Kenda oy Tito okkahuehue' o'ika'po nogiti nogiti di' mo'ika'ne. ¹⁶ Diostaj kenpa'ti do'taj mo'nigpeika'nok do Pabla daka'da on'tinopo'epo durugnada ijikay.

8

Huaknopo'e'eri pai'da huae'eritaj huakka'da on'bayokuyate.

¹ Macedonia huadaribayo huaknopo'e'eritaj 'uru'nopoa'da o'magkame'te Diosa. Oy kenda opudtaj e'manbatia'pakta' ijpaki, do'hued egomey pogomey. ² Macedonia huaknopo'e'eri pai'nanada en'nopo'eonhuahuapi' oknopo'ebatikhue'ada huanopo'ada durugda o'nika'po. Kenpa'ti pai'da ee'pi' sonnopo'da Jerusalen pai'da huaknopo'e'eritaj huakka'mon on'bayokuyate. ³ Huakka' e'yokta' on'pakpo on'bayokika'uy.

Kenda bahuaa'dik ijjej. Konigda bayokdik o'nika'po huakupe on'bayokika'uy. Kenpa'ti on'pakpo nogitida huakka'da on'bayokika'uy. ⁴ Jesucristotaj huaknopoe'eritaj durugteda e'bayokta' on'pakpo, "Jerusaléno hua-knopoe'eritaj oro'en huakupe yan'manigtohua'." Oro'taj ighua'da mona'uyne. ⁵ Huakupeyo'da on'manigta'mona'apo ijnopoe'uyng'a huakkuru Diostaj a'nigpeikaya'po ke'nen huaso'kon on'yokuy, nogok Diosa o'paknok oro'takon nigpeika'dik o'nuy. ⁶ A'nenda e'manige'ika'uyada Titotaj opuden huakupe katetehue' bo'yokika'uy kenda e'manige'ika'da aya' manige'hued o'epo. Konigepo "Corinto huaknopoe'eritaj onte'ti yabahuahuati'. Jerusaléno huaknopoe'eritaj dakhuapa huakupe a'manigbaeya'po yahuati'." Titotaj yona'uy. ⁷ Ken opud Corinto huaknopoe'eri Diostehuapa' katepi' huakka'da nogda nogda 'urudayo' bo'kika'ne. Jesucristotaj daka' diga' moknopoika'ne. Diosen eknopoe' daka' mo'manmadikika'ne. Diosen huakka' mo'nopoene. Diostaj e'nigpeika'ta' huakka' bo'pakika'ne. Kenpa'ti oro'taj huakka' di'da mo'ika'ne. Konigepo kenpa'ti huakka'da bo'pakpo pai'da huaknopoe'eri huama'buytaj yan'bayokikati'.

⁸ Yan'bayokika' onahue' o'nene. Nog huaknopoe'eria huakka'da on'pakpo on'bayokikame'tenig opudomeytaj e'manopoea'ta' ijpaknok opudomeya di'nada on'maika' nogomeya kan'nopoe'po daka' yan'bayokikati'. ⁹ Huairi Jesucristoa huakka' mo'tinepahui'po di'da mo'ene.

Mo'nopoene. Diosere Jesucristo o'ika'po aya'tada o'matoe'ika'uyate. Opudomeytaj huakka' di mo'epo kurudyo aya'da o'maeandepo pai'da o'manigyahue'uyate. Opudomey Diosere durugnanada kan'manoeonhuahuike'po Jesúsa pai'da o'manigyahue'uyate. Konigepo Jesucristonig di'da yan'maepo nogomeytaj yan'bayokika'.

¹⁰ Opudtehuapa' dakda ka'nike'po on'boroayne. Do'taj daka' yan'pee'. A'nen nogbayok pai'da huaknopoe'eri Jerusalényo huakupe a'ta'monaya'po opudomey huaboa'da bo'yokika'uy. Kenda huakka' bo'pakpo bo'yokika'uy. ¹¹ Oydakon huakupe nogda yan'bayokonhuahua'po kenpa'ti aya'da yan'dakeati'. Konig a'nen huakka' e'bayokta' bo'pakuy oydakon konigti huakka' yan'pakpo yan'bayokikati'. Huakka' e'tahuaea huakka' yan'bayokikati' Sue'da e'tahuaea sue'da yan'bayokikati'. ¹² Be'api' e'yokta' e'paknayo suepi' e'tahuaea sue'da e'yoknayo Diosa durugda o'eapo. Huakka'mon e'tahuaea huakka'mon e'yoknayo Diosa durugda o'eapo. Sue'da e'tahuaea huakka' yan'bayokti'. Diosa ahue'dik o'e.

¹³ Ken Jerusalén huaknopoe'eri huakka'da huakupe kan'matoe' opudomeynayo pai'da e'dik ka'ne' kenda doa pakhue' e'eada ¹⁴ opud kenomeyere onigonigayo' huakupe yan'toikati'. Oyda Jerusalénya' huaknopoe'eri pai'da o'nenok opudomey Corinto huaknopoe'eria bayokdik mo'ika'ne. Nogok Jerusalén huaknopoe'eri huakka' huakupe en'toe'nayo opud pai'da ee'nayo opudtaj huakupe bayokika'dik mo'eapone. Ken

konigti opudomey kenpa'ti kenomey ke'nigati toika'dik mo'ene. ¹⁵ "Ke'na huakka' aypo e'toika'ada huakkiti toehue' o'ika'. Ke'na sue'da e'toika'ada pai'da ehue' o'ika'." Diosenba'a oa'. Huayahuaya on'bayokika'po aya'ada dakhuapa aypo on'toika'apo.

Titoere botta' nog huaknopoe'eri ere huakupe kan'bae'po Corinto huaknopoe'eritaj Pabloa o'mata'mona'apo.

¹⁶ Doa opudtaj huakka' di'da o'nepo huakka' ijmepe'kikay. Diosa Titotaj o'nopo'toenok konigti Tito opudtaj huakka' di'nada mo'epo o'mepu'kika'. Opudtaj huakka'nada e'tihuapokta' o'pakika'. Konigepo dakiti Dios, yonikay. ¹⁷ "Corinto huaknopoe'erite yahuati'," Titotaj ena'te "Doada ijpakpo ijhua'apoy," do'taj mena'po opudtaj huakka'da o'pak kenpa'ti e'batihuapokta' o'pakika' Titoa.

¹⁸ Titoere nog huaknopoe'eri huama'buyere ijmata'mona'apoy. "Ke'na Cristotaj huaknopoe'eri o'epo Cristoen huadak hua'a 'urua'da o'manbatia'pakika'." Nogya' nogya' Jesucristoen huabaktie'ea'eria on'huaa'ika'. ¹⁹ Kenpa'ti ke'na oro'ere kahua'ike' oro'omeyere Jerusalényo pai'da huaknopoe'eritaj huakupe o'bae'ika'po ke'na boktihuapokike'po Cristoen huaknopoe'eri kentaj boktie'ea'uyate. Huairi Jesús huadakda o'e aratbuta kan'nopoe'po kenpa'ti pai'da huaknopoe'eritaj opud Corinto huaknopoe'eri e'bayokta' huakka' bo'eretpaknig oro'a aratbuttaj o'maknopoe'a'ikay. ²⁰ Jerusalényo huaknopoe'eritaj huakupe a'bayokya'po

huakka' huakupe o'bae'ikay. Onokteteyo' o'hua'ika'po daka' o'manigtoika'nok Pablomeya on'berika' aratbuta huaahue'dikda mo'ene. ²¹ Diosa aratbutereada e'tiahuayte daknopo'da 'urua'dayo' e'kika'ta' o'pakikay.

²² Titomeyere nog huama'buytaj o'ta'mona'apoy. Ke'na Diostaj huakka' e'nigpeika'ta' o'pakika'po kenpa'ti nog aratbuttaj e'batihuapokta' o'eretpakika'. O'tiahuaymey. Oynayo opud Jerusalényo pai'da huaknopoe'eritaj e'bayokta' bo'paknok kenda daka' o'nopoepo Titoere opudtaj e'hua'ta' huakka' o'eretpak. ²³ Titonayo doere huae'eri o'ika' doere opudtaj o'batihuapokikay. Nog botta'akon opudte on'hua'apo. Nog Cristotaj huaknopoe'eriomeya opudtaj mo'nigta'moname'te. Huadakda ogkika'nok kenomeytaj aratbuta on'batiahuaydepo "Dios 'urunanada o'e," on'batia'pakika'apo. ²⁴ Di'nanada mo'nika'ne kenpa'ti huadaknanada ogkika'nig ijbahuaa'ika'nok konigepo huaknopoe'eri huakupopakeria tinopoika'dik ka'ne'po Titomaytaj daka' yan'baepo di'nanada yan'maika'.

9

Jerusalényo pai'da huaknopoe'eritaj huakupe bayokdik o'neapo.

¹⁻² Jerusalényo pai'da huaknopoe'eritaj huakupe e'bayokta' huakka' bo'pakika'nig kenda ijnopoepo Macedonia huaknopoe'eritaj durugteda ijmanbatia'pakmey. Huabayok o'pokme'nig

kenoka'da opud Acaya huaknopoe'eria huakupe en'bayokta' on'pakuynig ijmanbatia'pakme'nok, "oro'omeykon e'bayokta' o'paki." Macedonia huaknopoe'eria mona'uyne. ³ Opuda huakka' huakupe e'yokta' on'pakika' kenda ijmanbatia'pakme'nok opuden huakupe yan'tounhuahua'po Titomeytaj a'bayokya'po opudte nog huama'buy Titomeytere ijta'mona'apoy. Huakupe en'yokde'te Pabloa nama'da oa'ika' be'api' ahue'dik ka'nike'. ⁴ Sue'da Macedonia huabokerek doere opudenbayo nogok e'tiakde'te opuda huakupe Jerusalén huaknopoe'eritehuapa' bayokhue'dik ee'nayo oro' huakka'da birae'dik o'eapoy. Huakka' huakupe on'bayokapo a'nen daka' ijnopoemey. Yokhue' ee'nayo huakka'da birae'dik ijjeapoy. Opudakon birae'dik mo'ene. ⁵ Konigepo huakkuruda Titoere nog botta' huama'buyere opudte mata'mona'dik ijjeapoy ijnopoe. A'nenda "Huakka' huakupe o'bayokika'apoy." Boa'uyne. Titomeya huakupe e'bae' opudomeytaj bo'tihuapokapone. Ken opuden huakupe opudada e'bayokta' bo'paknok on'manigbae'apo. Doa yan'bayokti' enakda bayokhue'dik mo'ene.

⁶ Konig ta'ba huabatuke'eri sue'da huakid e'batuke'nayo sue'da o'kereko. Sue'da aypo o'eapo. Noga ta'ba ogka'depo huakka' e'batuke'nayo huakka'da o'kereko huakka'da aypo o'eapo. Konigti sue'da huakupepi' pai'da aratbuttaj e'bayoknayo sue'dation mo'matoeapo. Huakka' e'bayoknayo huakka'nada mo'matoeapo. ⁷ Durugteda huabayokeritaj Diosa di' mo'maika'ne.

Huanopoya'da e'bayokta' yan'eretpakpo yan'bayokikati'. Pakhue' ee'nayo yokhue' yan'maika'. Be'api' yayok enapi' yokhue'dik yanika'. ⁸ Opuđtaj katepi' huakka'da bayokika'dik mo'ene Diosa. Nogda nogda huakka'da bayokika'dik mo'ene. Aya'da bo'pakika'nig bayokdik mo'ene. Ken aya'da bo'pakika'nig tođdik mo'ene kenpa'ti opud nogomeytaj batihuapokika'dik mo'epo kenpa'ti bayokika'dik mo'ika'apo. ⁹ Apagba'te

Pai'da huae'eri aratbuttaj be'api' huakka' e'bayokika'nayo aratbuta kentaj okkahuehue' o'neonhuahuika'apo. Apagba'a kenpa' oa'.

Opuđomey sonnopo'da mo'epo e'bayokika'nayo Diosa okkahuehue' mo'eapo. ¹⁰ Batuke'dik ka'nike'po Diosa huakid o'bayokika'. Kenpa'ti aypo o'bakereka'ika'po o'bayokika'. Huakka' o'bayokika'nok ken nogtaj nogtaj bayokika'dik mo'epo kenpa'ti nogtehuapa' huadaka'da manigkika'dik mo'ene. Pai'da huae'eri aratbuttaj huakka' bayokika'dik mo'ika'ne. ¹¹ Huakka' a'bayokikaya'po huakka'da mo'matojika'apone. Huakka' huakupe mo'bayokaponok pai'da Jerusalényo huae'eria o'nen huakupe on'baedepo durugda o'nepo Diostaj dakiti o'nona'apo. ¹² Konigepo Jerusalényo huae'eri huama'buytaj huakupe e'bayokde'te aypobayo' o'nepopi' bae'dik o'neapo kenpa'ti nogiti nogiti nogda nogda Diostaj dakitia' o'nona'onhuahua'apo. ¹³ Jerusalényo huae'eritaj kenpa'ti nogomeytaj opuđomey huakka' e'bayokde'te aya'ada on'tiahuaydepo Jesucristoen huadak hua'a opuda

moknopopepo Diostaj daka' mo'nigpeika'nig mo'tinopoeapone. Dios huaboro'da o'epo aya'da ka'dik o'ika'. Dios 'urunanada o'e. Kenomeya huakka'ada on'batia'pakapo. ¹⁴ Kenpa'ti opudomeytaj Diosa di'nanada mo'epo 'urua'nanada mogkika'ne, kenpa'ti Diosa mo'tinepahui'po huadak e'kika' bo'tihuapokika'ne. Jerusalén huaknopoe'eria kenda on'nopodepo opudtaj di'nanada mo'epone. Opudtaj kenpa'ti mo'tiona'pakika'apone. ¹⁵ Diosa ke'nen di'nanada e'tae'tada nogsi'potida bo'yokuyate. 'Urunanada bo'yokuyate. Konigepo "dakiti Dios," mo'nona'ika'.

10

Pablo Jesúsén huata'moneri o'epo Diosen hua'a daka' o'manmadikika'nok huaknopoe'eria nigpeika'dik o'nika'.

¹ Cristoa aratbuttaj daka' o'mana'ika'uyate. Kenpa'ti huiyoka manahue' o'ika'uyate. Cristo o'matinepahui'po o'mana'ika'uy. Do konig Cristonig ijjepepo o'nona'ne. Huakka' opudtaj ijpakpo o'nona'ne. Do Pablo opudere ijika'po huiyoka' onahue' o'nika'ne. Bidteda o'epoa'ta Pablo huiyoka' beroba'te oa'ika'. Sue'ada kenpa' on'huaa'ika'. ² Do huabokerekyo'da ijjepepo Diosen Nokireg toehue' ijjepepo ijkika'nig ijmana'ika'nig sue'ada huabokereka do'taj nama'da menhuaa'po. Opudte e'tiakde'te do'taj dakhuea' huahuaa'eritaj huiyokada manahue'dik ka'e'po huiokda onenhue'dik me'ne'po do'taj mentihuapok. ³ Huabokerektion ijjepepo indariyo nobokerekere ijika'po do'taj

nama'da huaa'eritaj makme'pukhue' ijika'po toto'taj kenpa'ti toto'en huanaba'taj yogka'ikay. ⁴ Aratbut piya'a kumejte taka'taj on'barakika' ken konig donayo kahue' ijikay. Diosen teyda hua'a ijmanbatia'pakika'po huakka'tada Diostehuapa' ijmanopo'korea'ikay. ⁵ Ken be'api' huabokereka nama'da e'batia'paknayo "Diostaj oknopoehue'dik yanika'. Cristotaj oknopoehue'dik yanika'." Kenpa' e'mana'nayo Diosa be'tihuapokne nama'da on'mana'ika'nig aya'tada ijmanopoea'apoy. Aratbuta nama'da Diostaj o'noknopoepo kan'nopo'kore'po onte'ti Diostaj 'urua'da kanoknopoepo kenpa'ti Cristotaj daka' kan'nigpeike'po Diosa be'tihuapokika'nok ijmana'ika'apoy. ⁶ Noga Cristotaj daka' bo'pakpo dakhuapada mo'nigpeika' opudomey noga nopo'korehue' ee'nayopi' kan'nopo'kore'po castiga iimagka'apoy.

⁷ Daka' yan'tiahuaypo kenpa'ti daka' yan'nopoepo. Cristoen huamanbatia'pakeri ijje'y huakka'mona mo'nopoika'. Dokon Cristoen huamanbatia'pakeri o'e yan'nopoika'. ⁸ Opudomey nogiti nogiti Diostaj yanoknopoika' nogiti daka' yan'nigpeika' kamanmadikike'po Cristoa me'ta'mona'uyne. Diosen hua'a o'nonika'ne. Do'taj nigpeedik me'nika' nogiti nogiti diga'da o'nonika'ne. Kenda kirigayo' o'nonika'po birahue' ijikay. ⁹ Huiyokda huadik do'hua opudtaj on'nigmadoya'nok opudtaj e'mamepu'keadta' pakhue' ijje'y. ¹⁰ "Pabloa nogya' o'madoya'poa'ta huakka'dikda o'madoya'ika'. Huiyoka' o'madoya'ika'nig'a iyo oro'ere o'epo huiyokda ehue' o'epo kenpa'ti oro'ere o'epo

sue'da huadak mona'ika'ne." Sue'ada opudomeya do'taj on'huaa'ika'ne. ¹¹ Bidteda o'nokepo konigda ijnigmadoya'ika'po opudte ijtiakdepo konigti ijmanmadikikay. Kenpa' huaa'eritaj yan'manopo_{ea}'.

¹² Opudomeya noga huata'da huadak ihuey on'tinopoika'. Kenomey huadak o'ne do konigti huadak ahue' ijikay. Kenomeya nogta nogta on'batiahuayika'po, "Ken sue'da huadak o'e, donayo huadaknada ijjey." Kenda nama'da on'batia'pakika'. Konig huasegda o'nepo sigpi' nopoehue'da o'nepo o'dika'. ¹³ Nogda nogda huadakda ijkikamey nama'da ahue' ijjeapoy. Kenyo'da kenda menigkika' Diosa mena'uynig ijkikay. Opudte Corintoyo yahuati' Diosa mena'uyne. ¹⁴ Keyo yahuati' Diosa mena'uynok ijhua'ika'uy. Jesucristoen huadak hua'a a'manbatia'pakya'po ijhua'ika'uy. Opudte Corintoyo Jesucristoen huadak hua'a opudtaj huakkuruda o'non'batia'pakuyne. Do tiakhued ee'ted noga onbatia'pakhue' mo'uy. ¹⁵ Keyo Diosa ta'monahue' me'uyne kenpa'ti keyo nogbokerekomey on'manmadikika'deme'te. Keyoti huadakda ijkika'mey. Donayo ahue' ijikay. Opud nogiti daka' Jesucristotaj kanoknopoike'po opudtaj nogiti nogiti e'manmadika'ta' ijpaki. ¹⁶ Opudtaj nogiti nogiti o'nonmadikanhuahua'depo nogbayo opudenba adpen bahuahua'dik ijjeapoy. Kenteda nogomeya Cristoen huadak hua'a manbatia'pakhued e'nahue'yo keyo e'hua'ta' ijpaki. Keya' noga on'manmadikame'te doakon e'hua'nayo keya' doyo'da Cristoen huadak hua'a ijmanmadika'mey

ahue'dik ihuey.

¹⁷ “Huadakda ijje^y.” Kenpa'ti “Huadak ijkikay.” Huata'da tinopoehue' yanika'. “Dios Huairiyo'da huadakda o'ika'.” Kenpa'ti “Dios Huairi huadakda o'kika'.” Yan'nopoika'po yada'ikati'.
¹⁸ “Huadakda ijje^y.” Kenpa'ti “Huadakda ijkikay,” be'api' huata'da e'huaika'nayo e'tinopoika'nayopi'. Kennayo Diostehuapa' dakhue'da o'epi'. “Huadakda o'e.” “Huadakda o'kika'.” Be'tapi' Diosada e'huaa'nayo kennayo huadak o'e.

11

Corinto huaknopoe'eria nama'da huanmanmadika'eritaj on'bae'po on'peika'nig'a Pabla Corinto huaknopoe'eriere 'urua'nanada o'kika'nok ke'nen e'mamadika'teyo'da nigpeika'dik o'nika'apo.

¹ Sue'da konig huaseg eapa' e'nonbatia'pakpi' do'taj daka' men'pee'.
² Diosa o'paknok opudomeytaj huakka'nada ijpakikay. Huakka'da di'da o'nika'ne. Opudomeytaj Cristotaj on'yokapone. Konig mune'yo toepakhued dakhuea' kikhuedonig nogbokerektida e'toepakonig opudomey Corinto huaknopoe'eri Cristotaj e'yokta' ijpakikay. Opudomeya dakhuea' kikhue' mo'epo kenpa'ti Diostaj mo'nigpeika'nok Cristotaj e'yokta' ijpaki.
³ Konig bihuia Evataj nama'da ona'uyatenok Eva Diostaj nigpeehue' o'uyate. Konigti opudomeya nama'da huanmanmadika'eritaj mo'nigpeeapetpi' onte'ti Cristotaj daka' di' ehue' mo'eapet kenpa'ti

'urunopohue'ada nigpeehue' mo'eapet. Kenda on'time'pukene. ⁴Opud huaknopoe'erite nama'da huamanmadika'eriomeya enhuatiakde'te Jesucristoen huadak hua'a nogpa'da on'nopoepo nama'da monmadikapet. Jesucristoen huadak hua'a oro'omeynayo buttida o'manmadikikay konig oro' kenomeya buttida manmadikahue' o'nepo. Kenomeya en'tiakde'te opuda bo'pakpo mo'manigpeeapetpi' ijnopopo ijme'pukey. Kenpa'ti nog nokireg Diosen Nokireg ehue'ta' bo'pakapet ijnopopo ijme'pukey. Konig dakhuea' e'ka' kan'manopo'yare'po o'nonmadikikame'ne on'peenede nogpa'da e'manmadika' e'nigpeeta' bo'pakapet ijnopopo on'tome'pukne. ⁵Kenomey huabokerek Jesucristoen huata'mona'eri o'ey nama'da on'nopoepo 'urunanada o'ey huata'da on'tinopoepo. Huadakda o'nepi'. Dokonpi' huadak ijje. ⁶Do sue'da huadak huamanbatia'pakeri ijjenig'a kenda ijmanmadikikay daka' ijnopoy. Diosen hua'a daka' ijnopoy. Kenda opudnayo daka'da mo'nopone. Onte'ti onte'ti kenda opudtaj on'nopoea'uyne.

⁷ Jesucristoa oro'taj a'manopo'yareaya'po mo'nigbuey'uyne. Kenda ijhue'da o'nonbatia'pakonhuahua'uyne kenpa'ti o'nonmadika'onhuahua'uyne. Katetehue' opudtaj o'nonmadika'onhuahua'uyne. Kenda ogkika'po nama'da nigkahue' o'nyne. Opu-domey Diostaj daka' eknopoikata' on'tipakuyne. Opudte huadakda mo'e on'nopoea'uyne. Do sue'da ijjepon on'nopoea'ika'uyne. ⁸Opudomeytaj katetehue' a'manmadikikaya'po

nog huaknopoe'eria huakupe menyokika'uyne. Opudtehuapa' kenomeytaj konig e'baktiparatpa' o'nokika'uyne. ⁹ Do opudere o'ikame'ne kenpa'ti menokapi' aypobayo' huakupebayo' ijjedepo "Beyok," opudomeytaj onahue' o'nikame'ne. Macedonia huaknopoe'eri huama'buy e'tiakde'te aypoere huakupeere do'taj beyokika'uynok. Aypopi' huakupepi' opudomeytaj beyok onahue' o'nikame'ne. Kenpa'ti beyok onahue' o'nika'apone. ¹⁰ Jesucristoen hua'a buttida o'e ijnopoe'po Cristoen huadak hua'a opudtaj o'nonbatia'pakika'po huakupepi' aypopi' beyok onahue' o'nika'ne. Aya'da huabada Acaya huadaribayo aypo huakupepi' beyok onahue'dik o'nika'apone. Konigepo durugda ijikay. ¹¹ Opudtaj huakka' di' o'nepo opuden huakupe bakbaehue' o'nikame'po "Pabloa oro'taj di' ehue' mo'ene," ahue' yane'. Huakka'da do'a di' o'nene. Diospi' o'nopoe'.

¹² "Konig Pabloa o'kika' oro' konigti o'kikay." Kenomeya nama'da huamanbatia'pakeria nama'da on'batia'paknig'a kenpa'tion kahue'dik o'nika'. Onte'ti nama'da manbatia'pakhue'dik ka'ne'po huakupe menyok ahue' ijika'apoy. ¹³ "Jesucristoen huamata'mona'eri o'ey." Kenomeya huabokerek nama'da oda'nig'a Jesucristoen huamata'mona'eri ehue' o'ne. Nama'da huamanmadika'eri o'nika'po "Oro' Jesucristoen huamata'mona'eri o'ey," nama'da e'manopoe'a'ta on'pakika'. ¹⁴ Kenomeya nama'da huamanmadika'eria nama'da on'manika'nigtaj do'taj okme'pukehue' me'nene. Konigti toto' huairi huadakanada ijje'y nama'da o'mana'ika'.

Konig Diosen jeyda huata'mona'eri ijjeꝝ toto'a nama'da o'mana'ika'. ¹⁵ Konigepo oro' huadakda o'ey kenpa'ti huadakda o'kikay. Nama'da huamanmadika'erimeya toto' huairien huanaba' o'nepo nama'da e'manopoea'ikata' on'pakika'. Nama'da huamanopoea'eri o'nenok Diosa castiga o'magka'apo.

Pablo Jesucristoen huata'mona'eri o'epo pai'da o'nopo'unhuahua'uyate.

¹⁶ Onte'ti o'nona'pone. Pablo huasegda o'e opuda oknopoehue' mene'. Huaseg o'epi' eknopoeꝝ huata'da ijtia'pakapoy kenda do'taj me'nigpee'. Konig huasegonig ijjeꝝ do huata'da ijtia'pakapoy. Huadakda ijjeꝝ huadaka' ijkikay huata' ijtia'pakapoy. Opudomeya me'noknopoe'po kenpa' sue'pi' huata' ijtia'pakapoy. ¹⁷ Cristoa onahue'tada ijjay. Konig huaseg e'eadapi' huadakda ijjeꝝ huadaka' ijkikay huata'da ijtia'paki. ¹⁸ Huakka' nogomey huadakda ijjeꝝ huadaka' ijkikay opudtaj bo'huaa'ika'. Dokon konigti huadak ijjeꝝ huata' ijtia'pakapoy. Huadakda ijjeꝝ huadaka' ijkikay huata' ijtia'pakapoy. ¹⁹ Oro' huakka'da o'nopoey opud huata'da mo'tinopoeꝝ huasegtataj durugteda mo'mapeika'. ²⁰ "Do'taj mentihuapokika'." Nama'da huamanmadika'eria opudtaj mona'ika'. Beyok huakupe nama'da huamanmadika'eria mona'ika'. Opudtaj nama'da ogkika'. Dakhue'da mo'e. Opudtaj mona'ika'ne. Opudtaj bo'pebasika'. "Ogkika'nig kenpa'da yan'batik." Nama'da huamanmadika'eritaj opuda manahue' mo'e. ²¹ Ijme'pukpo ken konig

opudtaj ogkahue' ijikamey. Ijbira'po opudtaj o'nona'ne.

Huadakda ijjeý kenomey nama'da huamanmadika'eria huata'da on'tia'pakika'. Dokon konigti huadak ijjeý a'dik ijjenig'a konig huasegonig ijjeýpo o'nona'apone.
²² Kenomey nama'da huamanmadika'eri hebreo hua'ate huaa'pakeri ya'nepi'. Do kenpa'ti hebreo hua'ate huaa'pakeri ijjeý. Israel aratbut ya'nepi'. Do kenpa'ti Israel aratbut ijjeý. Abrahamen huayayo ya'nepi'. Dokon Abrahamen huayayo ijjeý. ²³ Kenomey Cristoen huanaba' ya'nepi'. Sue'da huadak huanaba' o'nenig'a donayo Cristoen huanaba' ijjeýpo huadakda ijjeý. In ija'po konig huaseg eapa' ijjay. Nama'da huamanmadika'erinayo sue'da ogkadhuahuame', donayo huakka'da ijkadhuahua'mey. Kenomeytaj suhuigdapi' e'pidbianig on'mabitbitonhuame'te. Do'taj huakka'da e'pidbianig mo'bitbitonhuame'ne. Huabakuda' jakyo sue'da on'bakudame'. Do'tanayo huakka'da mekgudikame'ne. Nogok nogok donayo huakka'da huabueydikte ijika'uy. ²⁴ Nogok nogok huabanigaa' judío aratbuta me'bitbitme'ne. Treinta y nuevea' me'bitbitme'ne. ²⁵ Bapaa' hueypa'a menbitbitme'ne. Nogme'noetida huida menpaea'uýne. E'pogte kusi'petone'te ehua'te kusi'petone'a menta'kotuýne. Bapaa' menta'kotuýne. E'pogtone'yo ijta'kotaymey. Nogtia' eksik nogtia' huame'noe kusi'pe e'ta'kotde'te kusi'peente ijbetonhuamey. Ijkubodhuamey. ²⁶ Cristotaj ijnigpeonhuahua'ika'po nogda nogda huakka'

jakyo ijhua'udhuahuikamey. Keya' ta'kotdikda nogda nogda huiyokhuēda huahue yoktegonhuamey. Dage keyo huabereeri e'nika'yo do'taj okberediktada ijhua'udhuahuikamey. Nogyo nogyo huiyokda judío aratbutyo do'hued aratbutyo ijjunhuahuikamey. Keyokon nog aratbut huiyokda e'ne'tada ijjunhuahuikamey. Huakka' jakyo aratbutpi' do'taj dakhuea' ogka'dikpi' e'ne'tada ijjunhuahuikamey, kenteda jakbahue'yo do'taj huiyokda ogka'dikpi' e'ne'tada ijjunhuahuikamey, huiyokda e'pog ta'kotdik ee'tada yoktegikamey, kenpa'ti huama'buy hueretda ehue' do'taj ogka'dikpi' e'ne'tada ijjunhuahuika'mey. ²⁷ Cristotaj ijnigpeika'po huakka'a'da ijnigbaadhuahuamey. Kenpa'ti sikyotion ijkadhuahuikamey. Sue'pi' ijta'yikamey. Nogy'a' nogy'a' ijkusitokonhuahuamey kenpa'ti maymayta' ijjadhuahuamey. Nogok nogok a'tiona'pakya'po bapehue' ijikamey. Nogok nogok ijjuju'pakonhuahuamey. Sue'da yudtaj ijtoikamey.

²⁸ Kenda kenpa'ti nogda nogda pai'da ijnopo'unhuahua'po kenpa'ti aya'da Cristoen huaknopoe'eritaj ijmatimepu'kikay. Menpa'ti daka' Jesucristotaj yan'nigpeikapet aya'me'noeteda ijnopoepo ijmatimepu'kikay. ²⁹ Opud be'api' sue'da eknopoe'nayo nama'da eka'nayopi' kenomeytaj ijmatinepahui'po. Kenoka' be'api' opud huaknopoe'eritaj dakhuea' e'toka'nayo ijhuadiaypo kenpa'ti ijtibira'apoy. ³⁰ Do huadakda ijje'y huata'da tinopoe'dik ee'nayo tey ehue' ijjepo, Diostaj pai'da ijnignopo'epo ijtia'pakapoy. ³¹ Dios Huairi Jesucristoen

huaoj huadakda o'epo kenpa'da huadakda o'kika'. Aratbuta kenpa' tia'pakika'dik o'ne. Diosa buttida oa' me'tinopoene. ³² Damasco huakka' jakyo do e'uyte sorotataj do'taj huabakuda' jakyo a'tohuaya'po huairi Aretasen gobernador huairia sorotataj do'taj Pablotaj ka'duke'po o'mata'mona'uyate. Huakka' jak kuru huid jekbirik huakbogpete Pablotaj ka'duke'po o'mata'mona'uyate. Pablo a'monya'po jekbirik huakbogpete e'oroknayo sorotataa tohua'dik o'nenig'a ³³ huakka' jakya' jekbirik ventanaya' kusogtone'te do'taj jekbirik kurupen me'nonhuaraka'uyne. Huakka' jak jekbirik kurupen e'nonhuaraka'de'te ijmakmon'uy.

12

*Kurudyo Diosenbayo Pabloa o'tiahuay'uyate.
Diosa Pablotaj 'urunanada o'nopoqa'uyate.*

¹ Huadakda ijje'y be'api' huata'da e'tia'paknayo huadak ehue' e'eada huadakda ijje'y donayo huata'da tia'paktik ijje'y. Kurudyo Dios o'ika'po be'tiahuaya'uyne kenpa'ti Dios Huairia 'urunanada me'nopoqa'uyne. ²⁻³ A'nenda catorce huabayok kurudyo kente Dios o'ika'po Diosen Nokirega be'tobehuikuyne. Cristotaj yoknopoika'uynok be'tobehuikuyne. Huaso'dapi' nokiregpi' kurudyo be'tobehuikuyet nopoehue' ijje'y. Diosanayo o'nopoq. ⁴ Paraíso 'urubayo kurudyo kenteda Diosere aya'da Diosen huabaktie'ea'eria durugnanada o'neonhuahuika'apo. Keyo Diosa be'tobehuikuyne. Keya'da Diosen hua'a ijmapee'uy. Kendikti nogomeytaj manahue'

yanikati'. ⁵ Paraíso ijhua'uyppo huadakda ijjeý tia'pakdik e'eada huadakda ijjeý tia'pakhue' ijjeýo tey ehue' ijjenigtaj ijtia'pakapoy. ⁶ Huadakda ijjeý kenpa'ti daka' ijkikay huata'da e'tia'pakta' e'paknayo huata' tia'pakdik ijjeý. Nama'da tia'pakhue' ijjeýo huata'da buttida ijtia'pakikay. Huadakda ijjeý. Daka' ijkikay tia'pakdik e'eada kenpa' tia'pakhue' ijjeý. Huadakda ijjeý. Huadakda ijkikay. Aratbuta tinopoehue' me'ne'po manahue' ijjeý. Kenyo'da kenda do'taj men'tiahuaypo kenpa'ti men'peepo kenda men'tinopo'e'.

⁷ Kurudyo kenda ijtiahuay'uynigtaj kenpa'ti ijpee'uynigtaj 'urunanada o'uynok huadakda do ijjeý do huata'da tinopoehue' a'eya'po pai'da nopoe'dik ijikay. Konig e'pida e'tiokhuedpa' huanopoya' ijikay. Kenda kake'po Diosa o'pakme'nok toto'en huata'mona'eria behuatiakme'ne. ⁸ "Huakka' pai'da ijnopo'unhuahuika'po do'taj be'yare'po toto'en huata'mona'eritaj mekmaena'." Jesús Huairitaj bapaa' huata'da ijnigtiona'pakme'nig'a ⁹ "Ontaj di' o'ike'ne. Kenpa'da di' o'epo nog pakhue'dik o'enok aratbut tey ehue' ee'nayo doa teyda ijjeýo batiahuaya'dik ijikay." Jesús Huairia mena'uynok ken tey ehue' ijjeýo durugda ijjeýo Dios teynanada o'ika' batiahuaya'dik ijikay. ¹⁰ Konigepo tey ehue' ijjeýo durugda ijjeý. Aratbuta dakhuea' do'taj en'tidike'te durugda ijjeý. Sue'da aypo ijtoepo e'kusitokpi' durugda ijjeý. Jesucristotaj ijnigpeika'nok aratbuta dakhuea'da menogka'nok durugda ijjeý. Jesucristotaj yoknopoepo pai'da ijnignopo'epo

durugda ijje_y. Konigepo kenoka' tey ehue' ijjenok Diosa be'teypaka'ne kenpa'ti be'tihuapokne.

Corinto Jesucristoen huabaktie'ea'eritaj Pabloa o'matimepu'ke'uy

¹¹ Do'taj huadakda tia'pakdik e'ne'tada konig tia'pakhue' o'neme'nok konig opudere huadakda ijkika'uy huasegonig huata'da opudtaj madoya'dik ijje_y. Dopì sigda huadak ee'pi' inomey 'urunanada huamanmadika'eri huadak o'ne mo'tinopoepi' dokon huadak ijje_y yan'nope'. ¹² Diosa be'teya'nok opudere 'urua'da on'nigkadhuahuika'uyne. Konig Diosayo'da ka'dik o'enok ijkika'uy. Ijbayarea'uy. Konig aratbuta tiahuayhued o'nika'nig doa on'nigka'uyne. E'ka'te, "ka'tihuay" opudomeya on'da'uy. Do Jesucristoen huamata'mona'eri ijje_y. Kenda opudomey kan'nope'po konig Dios e'ka'pa' 'urua'da o'nigkika'uyne. Opud Corinto huaknope'eriere ijje_ypo kenda on'nigkadhuahuika'uyne. ¹³ Nog huakka' jakyo nog Jesucristoen huaknope'eritaj Jesucristoen huadak hua'a daka' ijmanmadikika'uy. Opudtakon konigti daka' on'manmadikika'uyne. Kenomeya huakupe bo'yokika'uy. Opudtanayo "Huakupe yokhue' mene'," o'nona'uyne. Opudomeytaj nama'da ena'nayo do'taj bekkahuea'.

¹⁴ Onte'ti opudtaj a'bata'huadunhuahuaya'po ijhuahua'apoy. Bapaa' ijhuahua'apoy. En'mandikayo'da huakupepi' beyok onahue'ada o'nokeapone. Opuden huakupe pakhue' ijje_ypo Jesucristotaj opuda daka' eknopo'e'

kenpa'ti do'taj daka' e'peeta' kenyo'da ijpaki. Doa huakkuruda Jesucristoen huadak hua'a o'nonbatia'pakpo o'noknopoea'uyne. Konigepo do konig opud huaknopoe'erien huaojonig on'taene. "Huakupe beyok, do'huedsi'po," onahue' o'nika'ne konigepo huaojomeyapi' huasi'potaj on'bayokika'. Huasi'poanayo huaojomeytaj bayokhue'dik o'nika'. ¹⁵ Do konig opudomeyen huaojonig ijjepo opudomeytaj huakka'nanada on'pakne. Ijpakpo opudtaj katetehue' on'manmadikanhuahua'apone kenpa'ti on'tihuapokonhuahua'apone. Nogiti nogiti Jesucristotaj kanoknopoe'po Diosere kan'noeonhuahuike'po on'tihuapokonhuahua'apone. Opudtaj nogiti nogiti di' o'nika'nig'a do'taj di' o'nenok nogiti nogiti di' ehue' menika', ijnopoe'po.

¹⁶ "Pabloa oro'en huakupe okbaehue' mo'uyne." Opudomey be'api' yan'batia'pakapetnig'a "Pabloa nogpa'da oro'taj dakhuea' mogka'po konig nama'da mogka'uyne." Yan'batia'pakapetpi'.

¹⁷ Kan'manmadike'po huabokerektaj opudte ijnigmata'mona'uy. Opudomeytaj nama'da kamagke'po bata'monahue' o'nuyne. Opuden huakupe pakhue' o'nepo okbaehue' o'nuy.

¹⁸ "Corintoyo huaknopoe'eritaj yan'bahuahuati'." Titotaj nog huaknopoe'erieretaj ijmana'uy. Titoa nama'da magkahue' mo'mae'uy. Tito doere konigti o'nopoikay kenpa'ti konigti o'kikay.

¹⁹ "Pablo huadakda o'e." Opudomeya do'taj kan'tia'pake'po huata'da daka' o'batia'pak opudomeya nama'da on'tinopoetpi'. Kenpa'tinopoe'hue' mene'. Diosa be'tiahuayika'ne Je-

sucristotaj yoknopoe_opo opudtaj on'nigmadoya'ne kenpa'ti' konigepo opudomey Diostaj nogiti nogiti kanoknopoe'po Jesucristotaj yoknopoe_opo on'nigmadoya'ne, huadi'da egomey pogomey. ²⁰ Opudtaj ijhuahua'apoy. On'huatiakdepo kenda opudomeya bo'kika'nok do'hua pakhue'dikpi' o'neapet ijme'puki. Kenpa'ti do'hua on'huatiakdepo kenda do'hua o'nogka'apetnig opudomeykon kenda pakhue' mo'eapet. Kenda on'tomepu'kene Do'hua en'huatiakatode'te opuda nogtaj nogtaj ighua'da mo'mana'pakapetnok on'tomepu'kene. Do'hua en'huatiakatode'te opuda nogtaj nogtaj dig mo'bahuahuayapetnok on'tomepu'kene. En'huatiakatode'te opuda dig mo'mahuanopoeapetnok on'tomepu'kene. En'huatiakatode'te huata'da huakka' bo'eretpakikapetnok on'tomepu'kene. Do'hua en'huatiakatode'te aya'da on'peepo huayahuaya dakhuea'da mo'bahuua'apetnokpi' on'tomepu'kene. En'huatiakatode'te nogtaj nogtaj mo'manmahui'iapetnok on'tomepu'kene. Do'hua en'huatiakatode'te opudomeya huata'da huakka' di'nanada ijje_y mo'nopoeapet on'tomepu'kene. En'huatiakatode'te aratbuta onteteyo' dakhuea'da yan'magka'apet ijnopoe_opo opudtaj on'tomepu'kene. ²¹ Kenpa'ti opudomeyte onte'ti en'huatiakatode'te opuda sue'da a'nen dakhuea'da bo'kika'depo nopo'koreahued mo'epo kenpa'ti nogomeya e'bokerekbo ogka'po e'mune'bo' ogka'po nogtaj nogtaj on'bakdejpo Diostaj dakhuea'da ogkika'po do en'huatiakde'te opudomeytaj diga'da okbira'dik ijjeapetpi', huakka'da huikdik ijjeapetpi'. Kenda ijme'puki.

13

Daka'yag'kikati' Pabloa o'maboroaypo kenpa'ti saludos o'manigdikta'mona'uyate.

¹ Onte'ti opudtaj ijhuahua'apoy. Bapaa' ijbahuahua'apoy. A'bata'huadunhuayapo ijbahuahua'apoy. Huaknopoe'eri dakhuea' eka'nayo castiga ijmagma'apoy. Huaknopoe'eri dakhuea' e'ka'de'te kentaj castiga kagke'po dakhuea' o'ka' bapapi' bottapi' bahuaa'dik o'ne. ² Opudomeya nogte dakhuea'da boka'uy. Diostaj nigpeehue'ada dakhuea'da boka'uy. "Yan'nopo'korea', dakhuea' e'ka' yan'batik," o'nona'uy. Bottaa' opudtaj on'ta'huadunhuahua'po "Yan'nopo'korea' dakhuea' e'ka' yan'batik," o'nona'uyne. Oy opudtaj ta'huadehued ijje'po onte'ti konigti o'nona'ne. Do onte'ti en'huatiakde'te kenomeyerea nogomeyerea nopo'koreahue' ee'nayo kenpa'ti dakhuea' e'ka' batikhue' ee'nayo castiga o'nogka'apone. ³ Cristoa mena'nok ijmaboroayikay kenda e'nopoe'ta' bo'paknok dakhuea' huaka'eritaj Diosa castiga egkade'te mo'nopoe'apo. Cristoa opudtaj egka'te teynanada o'epo mo'nopo'toika'. ⁴ Huabokereka Cristotaj hueypa cruzte e'arakte konig teyhue' ee'tada oynayo Dios teynanada o'epo Cristotaj o'noeanhuahuika'. Konig Cristo teyhue' o'uyate. Oro' kenpa'ti teyhue'da o'ikay. Opudtaj a'tihuapokya'po kenpa'ti a'manmadikaya'po Cristotaj daka' oknopo'enok Diosa mo'nopo'toepo mo'nopo'teypaka'nok 'urunanada o'noikay.

5 “¿Menpa’ do daka’ Jesucristotaj yoknopoe?” Daka’ o’nada yan’nopoe’. “¿Menpa’ Cristota’ daka’ ijnigpeika’?” Daka’ onda yan’nopoe’. “¿Menpa’ hueretda Diosen huabaktie’ea’eri ijje?” Daka’ onda yan’nopoe’. Daka’ eknopoe’nayo Cristoa opudennopo’ o’nopo’toepo hueretda Cristoen o’ey nopoe’dik mo’e. 6 Cristotaj yoknopoikay kenpa’ti Cristoa me’nopo’toika’ne. Buttida ijjay. Kenda opudomeya eknokotta’ ijpaki. 7 Opudomey dakhuea’ kahue’ ka’nike’po ijmanigtiona’pakikay. Cristotaj yoknopoepo buttida ijjay kan’nopoe’po konigepo kenpa’ nigtiona’pakhue’ ijje. Opud dakhuea’ kahue’ e’nika’ta’ ijpaki. Pabloa ’uruda oknopoika’po kenpa’ti huadakda o’ika’ do’taj kan’batia’pake’po manigtiona’pakikahue’ ijje. 8 Cristotaj mo’nigpeika’po buttida e’huaa’nayo castiga ogkahue’dik ijje. Cristotaj nigpeehue’ mo’epo buttida e’huaa’nayo castiga ogka’dik ijje. 9 Castiga ogkahue’dikonig ijje konig huiyok ehue’ ijje kenpa’ti opudomey Diostaj daka’ mo’nigpeika’po konig Diostaj teyda mo’enok menokiti durugda ijika’apoy. Opudomey nogiti nogiti ’urua’nanada ka’nigpeike’po ijmanigtiona’pakikay. 10 Dakhuea’ huaka’eritaj huiyoka’ maboroaydik i’e, castiga ogka’dik i’e Jesús Huairia mena’uyne. Do yokyedepo huiyoka’ maboroayhue’ a’eya’po huahued ijje poed daka’ ijmanigmadoyay. Opuda nogiti nogiti kanoknopoe’po kenpa’ti okbatikhue’ ka’ne’po Jesús Huairia mena’uyne.

11 Kenyo’da on’nigmadoya’ne, egomey, pogomey. Yan’durugpak, dakhuea’ eka’nayo yan’nopo’korea’, nogiti nogiti Jesucristotaj

yan'nigpeika'. Do'takon mennigpeika'. Nogtaj nogtaj bahuadiayhue' yanika'. Nogtaj nogtaj yan'manopo'noeya'. Dios di' o'maika'po huamanoeya'ika'eri o'epo opudere ka'nike'.¹² Nogtaj nogtaj di'da yan'maepo huayahuaya yan'mabajbaj.¹³ Aya' huaknopoe'eri huama'buya saludos on'manigdikta'mona'.

¹⁴ Jesucristo Huairia opudtaj daka' bo'tihuapokike'. Diosa di' mo'maika'. Diosen Nokirega opudtaj kamanopo'tojke'.

**Jesucristo oy oa'pak: Kenda Jesucristoa;
monigka'uyatenok; Diostaj
mo'manopo'yarea'ika'ne**

New Testament in Amarakaeri (PE:amr:Amarakaeri)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Amarakaeri

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Amarakaeri [amr], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Amarakaeri

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

9f244e52-4e0f-5ab2-a2bc-389d22cb8fbb